

Van: plemsmeets@gmail.com

Verzonden: vrijdag 10 maart 2023 13:14

Aan: info

Onderwerp: brief aan de waterschapsraad Limburg

In de bijlage is onze brief toegevoegd aan de Waterschapsraad cq. Algemeen Bestuur van het Waterschap Limburg

Met dank voor de urgente aandacht.

Namens de Stichting i.o. "Samen tegen Wateroverlast" Valkenburg aan de Geul
Paul L.E.M. Smeets

**STICHTING i.o. "SAMEN tegen WATEROVERLAST" VALKENBURG AAN DE GEUL
bewoners overstroomde gebieden Schin op Geul en Valkenburg 14, 15-7-2021
p.a. Hanewei 7, 6305 AT Schin op Geul**

Aan:

de minister van Infrastructuur en Waterstaat in Den Haag;
de Gedeputeerde Staten van de Provincie Limburg te Maastricht
het dagelijks bestuur van het Waterschap Limburg te Roermond
het College van Burgemeester en Wethouders van Valkenburg aan de Geul,
Onderzoeksinstituut Deltares, Boussinesqweg 1, 2629 HV Delft
de Veiligheidsregio Limburg-zuid te Maastricht
de Provinciale Staten van Limburg te Maastricht
de programmadirecteur van WRL te Maastricht
de Gemeenteraad van Valkenburg aan de Geul

CC: dagblad De Limburger, omroep L1 Limburg en TV Valkenburg

Schin op Geul, 10 maart 2023

N.a.v. de watersnood d.d. 14 en 15 juli 2021

Geachte overheden, geachte bestuurders,

Honderdtwaalf gedupeerde huishoudens van de watersnood in juli 2021 in Valkenburg aan de Geul (vooral de kernen Schin op Geul en Valkenburg-Centrum) hebben zich verenigd in de Stichting i.o. "Samen tegen Wateroverlast". Na de ondervonden schade en ellende van de overstroming, maken wij ons ongerust over de kansen op herhaling. Dat werd in juni 2022 al eens per brief kenbaar gemaakt aan de verschillende betrokken overheden.

Het was lange tijd wachten op het **rapport Deltares**, dat uiteindelijk via een webinar op 26 januari jl. werd gepresenteerd. Het rapport omvat mogelijke oplossingen en aanbevelingen voor de overheden, in het bijzonder Waterschap Limburg en de provincie Limburg. Concrete maatregelen moeten van die kant komen.

Wij, als bewoners van de overstroomde gebieden, zijn er echter niet gerust op. Veel van de mogelijke oplossingen en aanbevelingen werden vooraf al geuit door het waterschap en provincie. De nadruk lag meestal op ónmogelijkheden, op zelfverantwoordelijkheid en de onmacht om herhaling van hetzelfde te voorkomen. Ons vertrouwen in goede oplossingen is daardoor niet gesterkt.

Bestuurdersconferentie 14 juli 2022

Bij de eenjarige herdenking in Valkenburg werd op een bestuurdersconferentie (in het restaurant bij de kasteelruïne Valkenburg) een intentieverklaring getekend door alle verantwoordelijke partijen: rijksoverheid, provincie, waterschap, alle gemeenten van Limburg, natuur- en landbouworganisaties om samen te werken tegen herhaling van gelijksoortige watersnood. Daarbij werd toen, maar ook in antwoord op onze brieven, toegezegd dat er geluisterd zou worden naar de gedupeerden en dat zij betrokken zouden worden bij de mogelijke oplossingen. We herkennen dat echter niet in het rapport Deltares.

Historie

Bewoners kunnen door eigen waarnemingen en ervaringen getuigen van al vele malen herhaling van overstromingen in het Geuldal.

Waar door Deltares verschillende soorten schattingen gemaakt werden over herhaling van kansen op overstromingen, kan wel gesteld worden dat die herhaalde overstromingen gewoon al feit waren. Dat zou meegenomen moeten worden in nieuw beleid.

Oude foto's laten zien dat in **1916** Valkenburg al overstroomd werd, met vernieling van kademuren, bruggen en gebouwen. Dat was toen het dal bij Valkenburg aan de Geul slechts voor één derde of minder bebouwd was en er dus veel meer uitstroommogelijkheden in het dal waren. Een overstromingskans 1:100 à 200 jaar, laat staan 1: 500 is dus al eerder in praktijk aangetoond. In de jaren dertig herhaalde zich hetzelfde, nog afgezien van plaatselijke stortbuien die van de hellingen de straten instroomden. Uit eigen waarneming weten we dat in 1966, 1984, 1987, 1994, 2021 er ook grote overstromingen van de Geul waren die bruggen ontzetten, winkels, woningen en andere (vaak zeer oude) gebouwen overstroomden.

Met andere woorden **de overstromingen in het steeds dichter bebouwde Geuldal zijn niet incidenteel maar een structureel probleem**, dat met ingrijpende structurele maatregelen opgelost moet worden. De gemeentelijke en provinciale overheden hebben steeds **bestemmingsplannen vastgesteld en bouwvergunningen afgegeven** met bouwlocaties, -omvang en -hoogten. Als burger vertrouwt men erop dat dat dan veilig is. Het tegendeel bleek dus meermaals.

1:100 of 1:25 of 1:0

De kansberekeningen op overstroming geven weinig vertrouwen. Er zijn straten waar 1:0 wordt gehanteerd, dus niet te voorspellen kans op overstroming. Dat is in elk geval niet aanvaardbaar. Voor Valkenburg (dat exemplarisch wordt besproken) wordt 1:25 gehanteerd als een aanvaardbare norm met een overstromingsrisico van 15 – 30 cm boven straatniveau. (pag. 4, 11 en 12 van 59 par.2). Iedereen kan weten dat in het verleden de straten in Valkenburg en omliggende dorpen in het dal vaak tot twee meter boven het oude maaiveld opgehoogd zijn en dat er dus achtertuinen met schuurtjes, souterrains of kelders (met daarin koelkasten, wasmachines, scooters, auto's etc.) op lager niveau zijn. Een overstroming van 15 – 30 cm op straatniveau (dat is één of twee meter hoger dan die achtertuinen) richt hoe dan ook veel schade aan. Daarbij komt het verontreinigde slib, de nattigheid en **maandenlange vocht in de muren**, vooral in oude gebouwen die voornamelijk uit mergel opgetrokken zijn. **De kans dat dat 1:25 herhaald kan worden is onaanvaardbaar. Wij bepleiten dat er afdoende maatregelen getroffen worden waardoor een kans op herhaling teruggebracht kan worden tot 1:100.**

2

Zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid

Met regelmaat werd gewezen op zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van inwoners. Dat steekt voor wie al meerdere malen met flinke investeringen in moeite en geld ingrijpende maatregelen hebben genomen, die uiteindelijk niet genoeg bleken. (De eerste gedachte op 14 juli bij het opkomende water was vaak: “toch niet wéér....., bij alles wat we al gedaan hebben”). Veel bewoners hebben zandzakken en vloedplanken klaarliggen, regenwaterontkoppeling gedaan etc., maar wie de massa en verwoestende kracht van het water (van de meanderende Geul) in de straten, tuinen, opritten en woningen zag binnendringen en aan alle kanten ingesloten werd, die wilde niet nog eens voorgehouden krijgen dat men de eigen verantwoordelijkheid moet nemen en zelfredzaam moet zijn. **Hier is veiligheid van lijf en goed voor de burgers een onmiskenbare taak van de overheden: waterschap, provincie, gemeente en rijksoverheid.**

Waterlabel

In december 2022 trof ons onaangenaam het idee van een landelijk waterlabel voor woningen. Waar bij het energielabel woningeigenaren zelf verantwoordelijk zijn voor de toepassing van energiebeperking, zo is de kans op overstroming juist afhankelijk van beschermende maatregelen door de overheden. We delen de opvatting van Eigen Huis Magazine (febr. 2023) “... zo leg je de aansprakelijkheid volledig bij particulieren neer.” Een onterechte verantwoordelijkheid voor onvoorspelbare wateroverlast, zeggen wij. Dat moet dus dan ook niet gaan gebeuren. Zoals eerder

aangegeven: de gemeentelijke en provinciale overheden hebben steeds de verantwoordelijkheid gehad voor bestemmingsplannen en bouwvergunningen met de aangewezen bouwlocaties, -omvang en bouwpeil.

Mogelijke oplossingen

Het bouwen van drie meter hoge kade muren die al op drie à vier kilometer stroomopwaarts zouden moeten beginnen, is als oplossing bij voorbaat onhaalbaar, ongewenst en belachelijk. De gevels van huizen met ramen en balkons langs die Geul zouden dicht gemetseld moeten worden, waterdichte poorten bij de straatdoorgangen en bruggen: het lijkt een sciencefiction verhaal.

Het bouwen van een tunnel ónder Valkenburg. Bij het geringe verval vraag je je af waar moet dat water dan uit komen, hoe diep moet zo een tunnel liggen, wat doet het met de ondergrond, wat betekent het voor bestaande gebouwen, maar vooral wat betekent zo een kostbaar project dan voor Schin op Geul e.a. stroomopwaarts getroffen gebieden? Goed onderhoud echter van het bestaande grote stamriool dat ín de Geulbedding ligt, zou bij hoogwater wellicht ook voor effectieve afvoer kunnen zorgen.

Een accolade-profiel met verlaagde oevers in de kern Valkenburg door het afbreken van straten en woonwijken is ook niet haalbaar. Eigenlijk jammer dat er zoveel woorden aan besteed werden, terwijl er ons inziens betere oplossingen zijn.

Aanbevelingen

Spijtig is het om vast te stellen dat er geen uitgebreidere aandacht besteed wordt aan het dal zelf. De kans dat de Geul overstroomt is zeer groot, zeker sinds door de bouwactiviteiten na de tweede wereldoorlog het Geuldal steeds verder bebouwd raakte. Dat is nu eenmaal zo. Maar, als bewoners zagen we hoe het te hoge water onze straten en huizen overstroomde, terwijl in het dal nog veel “lege” weilanden zijn. Voer het water dáár heen waar het kan uitstromen, geef de Geul zijn natuurlijke loop terug en laat het dal één groot natuurgebied worden. Van oudsher is het oerlandschap langs de Geul moerassig met waterplassen, graslanden en bebossing.

Er zijn veel weilanden en natuurgebieden die als inundatiegebied ingericht kunnen worden en in normale tijden weer ook als grasland gebruikt kunnen worden. In kringen van natuurorganisaties werd bevestigd dat vele weilanden hun eigendom zijn. Maar ook dat, vooral aan de zuidzijde van de Geul, de dalgronden zodanig verziekt zijn dat er alleen nog gras groeit. Zulke gebieden gedeeltelijk uitgraven en gebruiken als inundatiegebied zou de dalgrond kunnen verbeteren. Dit kun je nu ook zien: er grazen nauwelijks of geen koeien maar er ontstaat ook geen wild flora van andere planten zoals in Ingendaal bij Houthem. Zulke gebieden zijn er overal in het Geuldal. Stroomopwaarts is dat zo tussen Valkenburg en Schin op Geul, tussen Schin op Geul en Wijlre/Stokkem, tussen Gulpen/Wittern en Mechelen, tussen Mechelen en Epen en stroomafwaarts tussen Valkenburg en Houthem (met natuurgebied Ingendaal als voorbeeld) en tussen Houthem/Geulhem en Meerssen/Bunde/Geulle. Op de meest urgent kwetsbare plaatsen in Valkenburg en Schin op Geul zouden bij de woonhuizen oevers en beschermende dijken of kademuren met prioriteit juist opgehoogd moeten worden.

In plaats van te praten over hoge kademuren en tunnels in de kern Valkenburg, zou er ons inziens, meer aandacht besteed moeten worden aan **de aanleg van dammen c.q. aangeplante hellingen dwars in het dal** die bijvoorbeeld tot twee meter boven straatniveau aangelegd moeten worden. Die kunnen de overstromingshoogte van anderhalve meter (in 2021) doen keren. Aangepaste sluizen zouden het te hoge water naar de (anderhalf tot twee meter) verlaagde natuurgebieden moeten leiden en gedoseerd het water in de rivier laten afvoeren. Meestal gaat het om twee, drie dagen tot dat het water weer gezakt is. De afgegraven grond zou gebruikt kunnen worden om de (aan te planten) hellingdammen aan te leggen. Voorbeeld: een dam tussen Keutenberg en Schoonbron bij Schin op Geul en bij oostelijk Valkenburg tussen Oud-Valkenburgerweg en de Oosterweg bij kasteel Oost.

Historie 2

Tien jaar na de overstromingen van 1987 hebben het waterschap, gemeente Valkenburg aan de Geul en provincie o.a. in Schin op Geul en elders, versterkte kademuren met Ardense rotsblokken aangelegd en een nieuwe brug in de Tolhuisstraat, en werden er de bedding en oevers uitgediept en verbreed. De daarbij vrijgekomen grond werd als verontreinigde oevergrond (door restanten van de lood- en zinkmijnen in Plombières B.) na enig beraad als gebiedseigen grond gestort bij de Oud-Valkenburgerweg even ten oosten van de Geulparkvijvers (ter hoogte van klooster Regina Pacis) en aangeplant. Ook bij de aanleg van de Geulparkvijvers (begin jaren zeventig) werd uitgegraven grond uitgespreid in het opgehoogde grasland en in groenstroken aan de zuidoever bij kasteel Oost. We bepleiten nu juist verlaging van die gronden als uitstroomgebied. Heel goed echter zou een opgehoogde en beplante helling als dam (zuid-noord) doorgetrokken kunnen worden richting kasteel Oost. Het inbouwen van extra sluizen is kostbaar maar weegt niet op tegen een kostbare tunnel of onuitvoerbare drie meter hoge kademuren.

Recentelijk

Een half jaar na de overstroming (begin februari 2022) en onlangs op 9 maart 2023, ontstond er bij ons en onze achterban weer veel onrust over het snel stijgende hoge water door regen en smeltende sneeuw. Gelukkig bleef het water tot nu toe binnen de Geulbedding, **Maar kun je zo nog van huis en op vakantie? Die beklemming en onrust keert steeds weer terug.**

Het momentum

Het is nu het moment, om meerdere belangen met elkaar te verenigen. Er is een gezamenlijk beleid nodig van alle eerdergenoemde verantwoordelijke overheden. Ook van de natuurorganisaties en andere grondbezitters in het Geuldal. Het is ook de kans voor méérder ministeries om dit mede te financieren vanuit de verschillende belangen van “waterveiligheid” en overstromingsbescherming, sanering van de landbouw en veeteelt in verband met stikstofproblematiek, van natuurgebieden en bomenaanplant en van een versterkte toeristische recreatie en economie. En wie weet, willen de grote verzekeringsmaatschappijen wel meebetalen als daarmee hun risico aanzienlijk ingeperkt kan worden. Een afgestemd en gecoördineerd beleid is nodig. Voorkomen moet ook worden dat in afzonderlijke delen van het Geuldal aparte oude en nieuwe plannen in gang gezet worden, maar dat er een gehéél van maatregelen wordt genomen die voor alle woonkernen effectief zullen zijn.

Het is nu het moment voor een strakke regie, met oog en oor voor de ervaringen en waarnemingen van de bewoners.

Met hoogachting namens honderdwaalf huishoudens van overstroomde gebieden in Schin op Geul en Valkenburg:

M.Habets, Hanewei 1, Schin op Geul
P.Smeets, Hanewei 7, Schin op Geul
J.Paffen, Hanewei 19, Schin op Geul,
R.Paulssen, Louis Eliasstraat 18, Valkenburg
J.America, Gozewijnstraat 15a, Valkenburg
H.Abeling, Walravenstraat 5, Valkenburg